

O. Adam Wojtczak OMI*
WT UAM, Poznań

NIEPOKALANA – IKONA PRYMATU ŁASKI W UJĘCIU PAPIEŻA FRANCISZKA

Z miłości Boga Maryja stała się nowym stworzeniem, pierwszą wśród odkupionych. Jej piękno pochodzi „z łaski”, „z daru Boga”. Posiada ono charakter znaku. Odnosi się nie tylko do Niej, ale niesie w sobie o wiele szersze przesłanie historiozbowcze: jest ikoną prymatu łaski w życiu chrześcijańskim, a zatem tego, że Bóg zawsze działa jako pierwszy, przemienia nas swoją łaską. Myśl ta występuje dobitnie w nauczaniu papieża Franciszka. Niniejszy artykuł próbuje ją odczytać w dwóch odśłonach. Pierwsza omawia istotę łaski początkowej świętości (pełni łaski), która została udzielona Maryi, aby była Ona godną Matką i Współpracownicą Chrystusa. Druga koncentruje się na pociągającym pięknie Niepokalanej. Mówienie o Niej wskazuje jednocześnie na prymat i darmowość zbawczego działania Trójjedynego Boga oraz współpracę człowieka, który przyjmuje wezwanie do wspólnoty życia z Bogiem.

Tajemnica niepokalanego poczęcia Maryi odzwierciedla, jak żadna inna prawda chrześcijańska, zasadę pierwszeństwa łaski w życiu chrześcijańskim. Pius IX, definiując dogmat bullą *Ineffabilis Deus*, że Maryja została obdarowana szczególną łaską i przywilejem niepokalanego poczęcia, zaznaczył, iż sytuuje się ono na poziomie dzieła i daru łaski Bożej. Niepokalana jest objęta całkowicie wyjątkowym działaniem łaski, decydującym o Jej godności i pozycji wobec Boga, z którego wynika Jej jedyna misja w dziele zbawienia i jedyny udział w chwale Bożej¹.

Posoborowa mariologia rozwija i pogłębia prawdę, że niepokalane poczęcie Maryi posiada charakter znaku. Odnosi się ono nie tylko do Niej, lecz niesie w sobie o wiele szersze przesłanie historiozbowcze. Jest nade wszystko znakiem

* O. Adam Wojtczak OMI – profesor nadzwyczajny Zakładu Teologii Fundamentalnej, Dogmatycznej i Ekumenizmu na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, członek Polskiego Towarzystwa Mariologicznego i Papieskiej Międzynarodowej Akademii Maryjnej, autor kilku książek i ok. 60 artykułów z zakresu mariologii; e-mail: awojtczak@oblaci.pl.

¹ Por. J. Królikowski, „*Łaska czyni pięknym*”. *Niepokalane poczęcie jako najwyższe wyrażenie nowego stworzenia*, w: *Święty wyjątek: niepokalane poczęcie Maryi. II Bocheńskie sympozjum mariologiczne – 25 września 2004 r.*, red. tenże, Kraków 2004, s. 108.

prymatu łaski. Myśl ta występuje dobitnie w papieskim nauczaniu Franciszka. Wskazuje on, że Niepokalana jest żywą i konkretną proklamacją tego, że u podstaw wszystkiego w odniesieniu Bóg–stworzenie jest łaska. Maryja może przyjąć jako swoje słowa św. Pawła: „Za łaską Boga jestem tym, czym jestem” (1 Kor 15,10). Konkretniej mówiąc, łaska niepokalanego poczęcia wyjaśnia prawdę o Maryi, Jej wielkości i pięknie. Więcej, zaprasza nie tylko do kontemplowania Maryi, ale też postrzegania i wychwalania samego Dawcy łaski, który uczynił Maryi „wielkie rzeczy” (Łk 1,49) i czyni je każdemu z nas². Z tego względu Franciszek nazywa Niepokalaną ikoną prymatu łaski³, „wzniosłą ikoną Bożego miłosierdzia”⁴, która wskazuje, że „wszystko jest darmowym darem Bożym, wszystko jest łaską, wszystko jest darem Jego miłości dla nas”⁵.

Przyjrę się bliżej nauczaniu papieża o Niepokalanej jako ikonie prymatu łaski. Uczynię to w dwóch zasadniczych punktach. W pierwszym spojrzę na niepokalane poczęcie w aspekcie Bożego daru: najpierw naświetlę naturę pełni łaski Maryi, potem ukażę Niepokalaną jako arcydzieło Trójjedynego Boga, które zostało wyjątkowo obdarowane, by było zdolne wypełnić w historii zbawienia wyjątkową misję. W drugim punkcie przedstawię, w czym konkretnie przejawia się pociągająca moc piękna pełni łaski Niepokalanej.

NIEPOKALANE POCZĘCIE – DAR NADZWYCZAJNEJ ŁASKI

W niepokalnym poczęciu Maryi mamy do czynienia ze szczególnym dziełem łaski Bożej. Przez nią Bóg otwiera się na stworzenie i pochyła zbawczo nad nim. Znaczy to, że ostatecznie i w całej prawdzie łaska jest nie tylko „jakimś darem Boga”, ale jest nią sam Bóg objawiający się i zbawiający przez Chrystusa w Duchu Świętym⁶.

² Por. T. Siudy, „Na mocy przewidzianych zasług Jezusa Chrystusa”. *Soteriologiczny wymiar przywileju niepokalanego poczęcia Maryi*, w: *Święty wyjątek: niepokalane poczęcie Maryi*, s. 98.

³ Por. Franciszek, *Jak miłosierny Samarytanin* (Homilia na rozpoczęcie Nadzwyczajnego Jubileuszu Miłosierdzia, 8 XII 2015), *OsRomPol* 36 (2015), nr 12, s. 4.

⁴ Franciszek, *Miłosierdzie syntezą Ewangelii* (Aniół Pański, 8 XII 2015), *OsRomPol* 36 (2015), nr 12, s. 6.

⁵ Franciszek, *Zbawienia nie można kupić* (Aniół Pański, 8 XII 2014), *OsRomPol* 36 (2015), nr 1, s. 58.

⁶ Por. tamże, s. 58–59; T. Siudy, „Na mocy przewidzianych zasług Jezusa Chrystusa”, s. 97.

ISTOTA „PEŁNI ŁASKI”

Franciszek podkreśla, że w uroczystość Niepokalanego Poczęcia Maryi nasze spojrzenie przyciąga nie tylko Jej piękno⁷, ale też wielkość Boga, którego miłość „zapobiega, uprzedza i zbawia”⁸. Początek historii grzechu w ogrodzie Eden znalazł rozwinięcie w planie Jego zbawczej miłości. Kiedy człowiek zgrzeszył, Bóg nie pozostawił go pod władzą grzechu i śmierci, ale przedłożył odwieczny zamiysł zbawienia, w którym Maryja odegra szczególną rolę. Słowa Protoewangelii: „Wprowadzam nieprzyjaźń między ciebie a niewiaścę, pomiędzy potomstwo twoje a potomstwo jej: ono zmiądzzy ci głowę, a ty zmiądzysz mu piętę” (Rdz 3,15) są istotne dla zrozumienia daru Jej niepokalanego poczęcia, gdyż zwracają proroczo uwagę na obietnicę ostatecznego zwycięstwa Boga nad grzechem i złem, które symbolizuje wąż. Dokona się ono za pośrednictwem Jej potomka. List do Efezjan odśłania odwieczny plan zbawienia człowieka w Chrystusie. Wszyscy ludzie są nim ogarnięci. Bóg, który jest Ojcem Jezusa Chrystusa, w „Nim wybrał nas przed założeniem świata, abyśmy byli święci i nieskalani przed Jego obliczem. Z miłości przeznaczył nas dla siebie jako przybranych synów przez Jezusa Chrystusa, według postanowienia swojej woli, ku chwale majestatu swojej łaski, którą nas obdarzył w Umiłowanym. W Nim mamy odkupienie przez Jego krew – odpuszczenie występków, według bogactwa Jego łaski” (Ef 1,4–7). Powszechne powołanie ludzi do świętości zrealizowało się w Maryi w sposób wyjątkowy. W odróżnieniu od wszystkich ludzi jest Ona człowiekiem rozpoczynającym ziemskie życie w stanie łaski. „Bóg na Nią spojrział od pierwszej chwili w swoim zamyśle miłości. Spojrział na Nią, piękną, pełną łaski”⁹. Wznioślejszy sposób odkupienia nie wyłączył Jej jednak z reszty ludzkości, ale przeciwnie – jeszcze ściślej zespolił Ją w ludzkością na drodze zbawienia. Niepokalana stała się w chwili swego poczęcia stworzeniem odnowionym przez łaskę odkupienia, zaczynem świętości.

Powitanie anielskie w scenie zwiastowania: „bądź pozdrowiona” (Łk 1,28), inaczej „raduj się” (*chaire*), nie było dla Maryi zwyczajnym, grzecznościowym pozdrowieniem, ale wezwaniem do radości mesjańskiej. Została Ona wezwana – wyjaśnia Franciszek – do radowania się nie tylko z faktu nadejścia Mesjasza, którego będzie Matką, ale również „z tego, czego Pan w Niej dokonał. Łaska Boża osłoniła Ją, aby była godna zostać Matką Chrystusa. Kiedy Gabriel wchodzi do Jej domu, nawet największa tajemnica, która przekracza granice rozumu, staje się dla Niej źródłem radości, źródłem wiary i zdania się na słowo, które zostało Jej objawione. *Pełnia łaski jest w stanie przemienić serce*, czyni je zdolnym do

⁷ Por. Franciszek, *Spojrzenie Pana spoczęło na dziewczynie z Nazaretu* (Anioł Pański, 8 XII 2013), *OsRomPol* 35 (2014), nr 1, s. 55.

⁸ Franciszek, *Jak miłosierny Samarytanin*, s. 4.

⁹ Franciszek, *Spojrzenie Pana*, s. 55.

dokonania aktu, który jest tak wielki, że zmienia historię ludzkości”¹⁰. Także słowa: „Pan z Tobą” (Łk 1,28) zapewniły Maryję, że Jej radość winna mieć „swoją podstawę w wierności Boga, w pewności, że On zawsze dotrzymuje swoich obietnic”¹¹. Papież dostrzega w nich nawiązanie do starotestamentalnego proroctwa Sofoniasza, w którym Izrael nazwany jest „Córą Syjonu” i wezwany do radości, która pochodzi od Boga: „Wyśpiewuj, Córo Syjońska! Podnieś radosny okrzyk, Izraelu! [...] Pan, twój Bóg jest pośród ciebie, [...] uniesie się weselem nad tobą, odnowi [cię] swoją miłością, wzniesie okrzyk radości” (Sof 3,14–17)¹². Okazuje się tym samym, że radość i łaska są nierozłączne. Obecność Pana jest źródłem radości, ponieważ tam, gdzie On jest, zło zostaje zwyciężone. Radość jest cechą człowieka wolnego od grzechu. Niepokalana, która była wolna od najmniejszego cienia grzechu, mogła doznać jej w pełni.

Najmocniejszym argumentem przywoływanym przez Franciszka na potwierdzenie i wyjaśnienie natury niepokalanego poczęcia Maryi jest wyrażenie „pełna łaski” (Łk 1,28), które w pozdrowieniu anioła zastąpiło Jej imię własne. Jeżeli wysłannik Boga nazwał Ją „pełną łaski”, to znaczy, że sam Bóg objawił istotę Jej osoby¹³. Wyraża się ona w łasce. Skoro Maryja znalazła „łaskę u Boga” (Łk 1,30), to znaczy, że pełna jest Jego przychylności, łaskawości, która ujawniła się w wyjątkowym przywileju. „Maryja została zachowana od grzechu pierwotnego, to znaczy od tego zerwania jedności z Bogiem, z innymi i ze stworzeniem, które rani głęboko każdego człowieka. Ale to zerwanie zostało uprzednio uzdrowione w Matce Tego, który przyszedł, by wyzwolić nas z niewoli grzechu. Niepokalana jest wpisana w zamysł Boży; jest owocem miłości Boga, który zbawia świat”¹⁴. A więc łaska Maryi nie jest darem zewnętrznym, chwilowym dobrodziejstwem, przejściową pomocą, lecz trwałym darem, egzystencjalną własnością, która trwale ubogaca Jej osobę w sposób nadprzyrodzony. Już w chwili zwiastowania była Ona napełniona łaską, gdyż w przeszłości została w pełni nią przeniknięta i przemieniona. „Pomimo że żyła w świecie naznaczonym przez grzech, nie została nim dotknięta. [...] Więcej, zło zostało w Niej pokonane, zanim Ją dotknęło”¹⁵. Od początku swego istnienia pozostawała Ona w jedności z Bogiem, przepełniona

¹⁰ Franciszek, *Jak miłosierny Samarytanin*, s. 4.

¹¹ Franciszek, *Bóg zawsze dotrzymuje swoich obietnic* (Anioł Pański, 15 XII 2013), OsRomPol 35 (2014), nr 1, s. 56.

¹² Por. Franciszek, *Matce miłosierdzia zawieramy ludy Ameryki* (Homilia w liturgiczne wspomnienie Najświętszej Maryi Panny z Guadalupe, 12 XII 2015), OsRomPol 37 (2016), nr 1, s. 29.

¹³ Por. Franciszek, *Sekret żydowskiej dziewczyny* (Audiencja generalna, 23 X 2013), OsRomPol 34 (2013), nr 12, s. 37.

¹⁴ Franciszek, *Spojrzenie Pana*, s. 55.

¹⁵ Franciszek, *Miłosierdzie syntezą Ewangelii*, s. 6.

Jego uświęcającą miłością. Niepokalane poczęcie głosi, że Maryja jest pierwszą zbawioną przez nieskończone miłosierdzie Ojca¹⁶.

Fakt, że w Maryi jest obecna szczególna łaska, potwierdza Łukasze określenie Jej jako „błogosławionej” (Łk 1,42). Słowa Elżbiety skierowane do Niej: „Błogosławiona jesteś między niewiastami” wskazują na Jej wyjątkowość. Nie zacieśnia się ona jedynie do bycia Matką Mesjasza, ale zgodnie z tytułem „pełna łaski” (*kecharitoméne*) należy odnieść ją do całej tajemnicy wcielenia „wraz z jego przygotowaniem, jakim było niepokalane poczęcie”¹⁷. Maryja jest najbardziej błogosławiona nie tylko ze względu na Boże macierzyństwo, lecz także z racji na osobistą świętość niepokalanego poczęcia. „Błogosławieństwo to – utrzymuje Franciszek – jest *kontynuacją błogosławieństwa kapłańskiego*, które Bóg podpowiedział Mojżeszowi, aby je przekazał Aaronowi i całemu ludowi: «Niech cię Pan błogosławi i strzeże. Niech Pan rozpromieni oblicze swoje nad Tobą, niech cię obdarzy swą łaską. Niech zwróci ku tobie oblicze swoje i niech cię obdarzy pokojem» (Lb 6,24–26). [...] Maryja jest pierwszą, do której kierowane jest to błogosławieństwo. W Niej znajduje ono swoje wypełnienie, bowiem żadne inne stworzenie nie widziało jaśniejszego nad sobą oblicza Boga tak, jak Maryja”¹⁸. Hymn *Magnificat*, który jest odpowiedzią Maryi na natchnione słowa Elżbiety, potwierdza, że Bóg wejrzał na Jej małość z miłością. Papież sugeruje w przemówieniu wygłoszonym na Jasnej Górze, że Bożego wejrzenia na Maryję nie można ograniczać do tajemnicy wcielenia Syna Bożego, lecz należy je rozciągnąć aż do Jej „początku”, który był niepokalanym poczęciem¹⁹. Ten święty początek zakładał przyszłą współpracę Maryi z przemieniającą Ją łaską Boga. Dlatego Maryja wyznaje w *Magnificat* swe wierne i całkowite oddanie się Bogu przez pełnienie Jego woli jako „Służebnica” (Łk 1,48). Z kolei słowami: „Wielkie rzeczy uczynił mi Wszechmocny” (Łk 1,49) nawiązuje do wszystkich cudownych interwencji Boga w Jej życiu, których początkiem było niepokalane poczęcie. „Ona jest – sumuje Franciszek – ową przestrzenią zachowaną w wolności od zła, w której Bóg się odzwierciedlił”²⁰.

¹⁶ Por. tamże.

¹⁷ S. Haręzga, *Nowotestamentowe podstawy dogmatu niepokalanego poczęcia Maryi*, w: *Tota pulchra es Maria. Materiały z ogólnopolskiego sympozjum mariologicznego z okazji 150. rocznicy ogłoszenia dogmatu o niepokalanym poczęciu Matki Bożej*. Licheń, 17–20 maja 2004 r., red. J. Kumala, Licheń 2004, s. 34.

¹⁸ Franciszek, *Wszyscy jesteście powołani, by zwalczać współczesne formy niewolnictwa* (Homilia na uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki Maryi, 1 I 2015), OsRomPol 36 (2015), nr 1, s. 18–19; por. tenże, *Maryja kocha dobrych i złych* (Homilia na uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki, 1 I 2013), OsRomPol 35 (2014), nr 2, s. 36–37.

¹⁹ Por. Franciszek, *Doświadczajcie konkretnej i troskliwej czułości Matki wszystkich* (Homilia w Częstochowie z okazji 1050. rocznicy chrztu Polski, 28 VII 2016), OsRomPol 37 (2016), nr 7–8, s. 14.

²⁰ Tamże.

Niepokalane poczęcie wyznaczyło początek drogi świętości, na jaką Maryja została wprowadzona. Błędem byłoby jednak sądzić, że życie Tej, która była „pełna łaski”, upływało łatwo i wygodnie. Dzieliła Ona we wszystkim los naszej ziemskiej kondycji, była „naszą siostrą w cierpieniu”²¹. Chociaż nie zaciągnęła, tak jak reszta ludzkości, grzechowej winy Adama, to jednak uczestniczyła w losie upadłej ludzkiej natury związanej z cierpieniem. Prorok Symeon zapowiedział, że Jej „duszę miecz przeniknie” (Łk 2,35). I rzeczywiście Ją przeniknął. Papież przywołuje perykopy ewangeliczne, które wspominają o Jej cierpieniu. Najpierw nie było dla Niej miejsca, gdzie mogłaby wydać Jezusa na świat. Niedługo potem musiała udać się z Nim na wygnanie do Egiptu, obcej ziemi²². Podczas Jego publicznej działalności cierpienie Matki stało się jeszcze bardziej uciążliwe. Uczestniczyła w Jego dramacie, gdy został On odrzucony przez część narodu wybranego. Na Kalwarii widzimy Ją „u stóp krzyża, jak każdą matkę niezłomną, która nie opuszcza, lecz jest ze swoim Synem aż do samej śmierci”²³. We wszystkich tych wydarzeniach – kontynuuje myśl Franciszek – z pewnością rozbrzmiewały w Jej pamięci słowa anioła: „Bądź pozdrowiona, Maryjo, Pan jest z Tobą”. I mogła zadać sobie też pytanie: „Gdzie jest to, o czym mówił mi anioł?”²⁴. Ona jednak nauczyła się żyć pośród wielu trudności z tym: „Nie bój się, Pan jest z Tobą”²⁵. Choć nie rozumiała wiele z tego, co się wydarzyło, to jednak wiedziała, że to pochodzi od Boga. W duchu wiary przyjmowała każde spotykające Ją cierpienie. Można przyjąć, że była mężna w nim także mocą niepokalanego poczęcia – tej wyjątkowej łaski, która uczyniła Ją nowym stworzeniem, żyjącym w nowy sposób nie tylko w relacji do grzechu, ale też do wszystkich egzystencjalnych braków. Pełnia łaski ukierunkowała całe Jej życie ku Bogu – pozwoliła pięknie żyć i pięknie cierpieć. „Niepokalana nie utraciła żadnej łaski danej przez Boga – także w cierpieniu”²⁶.

Wzrastanie Maryi w świętości wymagało od Niej współpracy z łaską początkowej świętości. Ujawniła się ona w scenie zwiastowania, gdy Maryja powierzyła się Bogu. Odtąd u boku Syna postępowała w świętości na kolejnych etapach swojej pielgrzymki wiary. Żadna przeszkoda, niedoskonałość moralna czy też grzech nie naruszyły Jej harmonii z Bogiem²⁷, zawsze była „pełna Boga”²⁸. Pielęgnowana przez Nią szczególna relacja zażyłości z Bogiem została ukoronowana u kresu

²¹ Franciszek, *Miłosierdzie syntezą Ewangelii*, s. 6.

²² Por. Franciszek, *Z Maryją paragwajskie kobiety odbudowywały życie, wiarę i godność swego narodu* (Homilia w sanktuarium maryjnym w Caacupé, 11 VII 2015), *OsRomPol* 36 (2015), nr 9, s. 29.

²³ Tamże; por. Franciszek, *Wiara Maryi rozwiązuje „węzeł” grzechu* (Katecheza podczas spotkania modlitewnego na placu św. Piotra, 12 X 2013), *OsRomPol* 34 (2013), nr 12, s. 5.

²⁴ Franciszek, *Z Maryją paragwajskie kobiety odbudowywały życie*, s. 29.

²⁵ Tamże, s. 30.

²⁶ D. Mastalska, *Niepokalane poczęcie a cierpienie Maryi*, w: *Tota pulchra es Maria*, s. 335.

²⁷ Por. Franciszek, *Zbawienia nie można kupić*, s. 58.

²⁸ Franciszek, *Miłosierdzie syntezą Ewangelii*, s. 6.

ziemskiego życia wyniesieniem Jej z duszą i ciałem do chwały nieba. Wniebowzięcie było ostatecznym owocem niepokalanego poczęcia i Jej bezgrzesznego życia, ich dopełnieniem. „Człowieczeństwo Maryi – uściśla papież Bergoglio – zostało «przyciągnięte» przez Syna w momencie przejścia przez śmierć. [...] Matka, która wiernie szła za Nim przez całe życie, szła za Nim sercem, weszła z Nim do życia wiecznego”²⁹. W ten sposób tajemnica paschalna Syna wypełniła się w Niej do samego końca.

TRYNITARNY DAR MIŁOŚCI

W tajemnicy niepokalanego poczęcia ujawniło się niezwykle działanie, dar Trójcy Świętej. Już sama formuła dogmatyczna tej prawdy wskazuje na szczególne zaangażowanie Trójjedynego Boga w zachowaniu Maryi od skutków grzechu pierworodnego. W perspektywie trynitarniej wydarzenie niepokalanego poczęcia ujmuje także papież Franciszek, choć owego wątku zbyt nie rozwija. Niepokalana jest dla niego doskonałym dziełem Trójcy Świętej³⁰. Została przemieniona „przez zbawcze dzieło Ojca, Syna i Ducha Świętego”³¹. Stanowi to zasadniczy motyw, by dziękować i wielbić Trójcę Przenajświętszą³². Tak uczyniła Maryja w *Magnificat*. Wypowiedziane przez Nią w wewnętrznym uniesieniu słowa: „wielbi dusza moja Pana i raduje się duch mój w Bogu, moim Zbawcy” (Łk 1,47) wyrażają „radość z dokonującego się zbawienia, ponieważ miłość, którą Ojciec kocha Syna, dociera do nas i za sprawą Ducha Świętego nas ogarnia i pozwala nam wejść w życie trynitarnie”³³. Dziewica Maryja potrafiła dostrzec dzieła, jakie miłosierdzie Boże w Niej rozwijało, i czuła się przez nie „przyjęta”³⁴. Ponieważ jako jedyna spośród wszystkich ludzi nie poznała dziejów bez Boga, za sprawą łaski stała się dla nas jutrzenką nowego stworzenia³⁵.

W pierwszej kolejności papież dostrzega osobę Maryi głęboko wpisaną w zbawczy zamysł Boga Ojca, który obejmuje cały świat³⁶. W tym kontekście mówi o odwiecznej i nieskończonej Jego miłości, która cudownie zapobiegła w Niej grze-

²⁹ Franciszek, „*Magnificat*” kantykiem nadziei pokornych (Homilia na uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, 15 VIII 2013), *OsRomPol* 34 (2013), nr 10, s. 45.

³⁰ Por. Franciszek, *Maryja doskonałym dziełem Trójcy Świętej* (Anioł Pański, 15 VI 2014), *OsRomPol* 35 (2014), nt 7, s. 54.

³¹ Franciszek, *Miłosierdzie syntezą Ewangelii*, s. 6.

³² „Niech Dziewica Maryja, doskonale dzieło Trójcy Świętej, pomoże nam uczynić z całego naszego życia, w małych gestach i najważniejszych wyborach, hymn uwielbienia Boga, który jest Miłością” (Franciszek, *Maryja doskonałym dziełem*, s. 54).

³³ Franciszek, *Dom i matka wszystkich* (Orędzie na Światowy Dzień Misyjny, 8 VI 2014), *OsRomPol* 35 (2014), nr 7, s. 5.

³⁴ Franciszek, *Rezerwuar miłosierdzia* (Nauka rekolekcyjna w bazylice Matki Bożej Większej, 2 VI 2016), *OsRomPol* 37 (2016), nr 6, s. 24.

³⁵ Franciszek, *Miłosierdzie syntezą Ewangelii*, s. 6.

³⁶ Por. Franciszek, *Spojrzenie Pana*, s. 55.

chowi pierworodnemu³⁷. Niepokalane poczęcie Maryi uświadamia, „że w naszym życiu wszystko jest darem, wszystko jest miłosierdziem”³⁸. „Radość Ewangelii nie jest byle jaką radością. Jej powodem jest świadomość, że jesteśmy przyjęci i umiłowani przez Boga”³⁹. Więcej, niepokalane poczęcie odsłania nie tylko zbawczą wolę Ojca w odniesieniu do człowieka, ale także Jego zamysł zbawienia go w swoim umiłowanym Synu. „Obietnica zwycięstwa miłości Chrystusa zawiera wszystko w miłosierdziu Ojca. [...] Niepokalana Dziewica jest dla nas uprzywilejowanym świadkiem tej obietnicy i jej wypełnienia”⁴⁰. Jej duchowe piękno polega na pełni łaski, w Bogu ma swój początek. Przeniknięta i przemieniona miłością Boga staje się odbiciem Bożego oblicza, Jego miłości⁴¹.

Nieskalany początek istnienia Maryi wiąże się także z tajemnicą odkupienia Chrystusowego. Franciszek kontynuuje nauczanie bulli *Ineffabilis Deus* Piusa IX o Maryi odkupionej mocą przewidzianych zasług Jezusa Chrystusa, Zbawiciela rodzaju ludzkiego: że Maryja należy do *opus redemptionis* dokonanego przez Chrystusa Odkupiciela świadczą określenia, jakie Jej nadaje. Nazywa Ją „pierwszą zbawioną” i „pierwszym owocem zbawienia, którym Bóg chce obdarzyć każdego mężczyznę i każdą kobietę w Chrystusie”⁴². Narodził się On dla zbawienia i szczęścia wszystkich ludzi. Na krzyżu wziął na siebie nasze cierpienia, nasze trudy oraz nasz grzech⁴³. Zbawcze dzieło Odkupiciela w Maryi charakteryzuje się jednakże „wyjątkowością”. Nie polega ono na tym, że Maryja została odkupiona, ale na sposobie, w jaki doświadczyła działania Odkupiciela. Ujawniło ono swą moc w zachowaniu Jej od grzechu pierworodnego od chwili poczęcia, podczas gdy wszyscy ludzie są wyzwoleni z jego niewoli mocą chrztu⁴⁴. Stąd papież nie waha się głosić, że niepokalane poczęcie jest wyjątkowym przywilejem⁴⁵.

Nie można jednak ujmować go jedynie w kategoriach braku grzechu pierworodnego. Franciszek – za Soborem Watykańskim II oraz posoborowymi papieżami – rozwija rozumienie tej prawdy maryjnej w perspektywie pozytywnej, która odsłania w szczególny sposób obecność i działanie Ducha Świętego. Doskonałą świętość Maryi pojmuje jako obecność w Niej Bożego Ducha, stąd nie waha się ją określać Pełną łaski jako pełną Ducha Świętego. „Któż bardziej niż Maryja – pyta retorycznie – jest pełen Ducha Świętego? Kto bardziej niż Ona jest posłuszny

³⁷ Por. Franciszek, *Jak miłosierny Samarytanin*, s. 4.

³⁸ Franciszek, *Miłosierdzie syntezą Ewangelii*, s. 6.

³⁹ Franciszek, *Bóg zawsze dotrzymuje*, s. 56.

⁴⁰ Franciszek, *Jak miłosierny Samarytanin*, s. 5.

⁴¹ Por. Franciszek, *Spojrzenie Pana*, s. 55.

⁴² Franciszek, *Miłosierdzie syntezą Ewangelii*, s. 6.

⁴³ Por. Franciszek, *Przybyliśmy, aby spotkać spojrzenie Maryi* (Homilia przed sanktuarium Matki Bożej z Bonarii, 22 IX 2013), *OsRomPol* 34 (2013), nr 11, s. 24; tenże, *Bóg zawsze dotrzymuje*, s. 56.

⁴⁴ Por. Franciszek, *Spojrzenie Pana*, s. 55.

⁴⁵ Por. Franciszek, *Miłosierdzie syntezą Ewangelii*, s. 6.

Jego działaniu?”⁴⁶. I odpowiada: „Moc Ducha Świętego naprawdę dokonała w Niej «wielkich rzeczy»”⁴⁷. Maryja „dała się prowadzić Duchowi na drodze wiary, ku przeznaczeniu służby i płodności”⁴⁸. Przygotował On Ją od początku Jej życia, by zapewnić Jej doskonałą przyjaźń z Bogiem. Obfitość otrzymanej łaski uczyniła Ją jutrzenką nowo stworzonego świata. Zapoczątkowane zostało nowe stworzenie żyjące z Bogiem we wspólnocie Nowego Przymierza⁴⁹.

Maryja jest ostatecznie Tą, która od momentu niepokalanego poczęcia najdoskonalej odzwierciedla piękno Trójjedynego Boga – Jego miłość i działanie w historii. Przeniknięta Jego trynitarną miłością, ujawnia przedziwną inicjatywę Ojca, moc Odkupiciela i zbawcze działanie Bożego Ducha. „Nasza Matka jest piękna!”⁵⁰, ponieważ jest cała święta. „Patrząc na Ciebie, Matko nasza Niepokalana – wyznaje Franciszek – widzimy zwiędnięcie Bożego miłosierdzia nad grzechem i wszystkimi jego konsekwencjami”⁵¹.

DAR GODNY WIELKIEGO ZADANIA

Łaska niepokalanego poczęcia nie została udzielona Maryi jako osobie wyłączonej z reszty ludzkości w Bożym zamyśle zbawienia. Przeciwnie, posiada charakter funkcjonalny, wybitnie charyzmatyczny, a zatem została dana Maryi nie dla Niej i ze względu na Nią, ale ze względu na Chrystusa i dla Niego, a w dalszej perspektywie dla Jego Ciała, Kościoła, i dla ludzkości⁵². Maryja, pierwsza obdarowana i korzystająca z odkupienia swego Syna, była również pierwszą ze względu na funkcję, jaką Bóg przewidział dla Niej w planie zbawienia. Jej świętość i misja wyjaśniają się wzajemnie. Wyjątkowe zadanie domagało się równie nadzwyczajnej świętości. Bóg powołał Ją do wyjątkowego dzieła i jednocześnie uzdolnił swą łaską, aby była zdolna do jego wykonania. Oczywiście, Maryja jest osobą, której nie da się sprowadzić do funkcji. Dar niepokalanego poczęcia wpłynął także na Jej osobistą chwałę. Dlatego Franciszek zachęca na progu Jubileuszu Miłosierdzia,

⁴⁶ Franciszek, *Spotkanie Jezusa z Jego ludem* (Homilia na święto Ofiarowania Pańskiego, 2 II 2014), OsRomPol 35 (2014), nr 2, s. 26.

⁴⁷ Franciszek, *Kościół, który zaskakuje i wprowadza zamieszanie* (Aniół Pański, 8 VI 2014), OsRomPol 35 (2014), nr 7, s. 53.

⁴⁸ Franciszek, *Adhortacja apostolska „Evangelii gaudium” o głoszeniu Ewangelii w dzisiejszym świecie* (24 XI 2013), Kraków 2014², nr 287.

⁴⁹ „Poprzez Ducha Świętego Ojciec i Syn zamieszkują w nas: żyjemy w Bogu i z Bogiem” (Franciszek, *Nie można być chrześcijanami na pewien czas* (Audiencja generalna, 15 V 2013), OsRomPol 34 (2013), nr 7, s. 47.

⁵⁰ Franciszek, *Spojrzenie Pana*, s. 55.

⁵¹ Franciszek, *Ty jesteś Matką miłosierdzia* (Modlitwa na Placu Hiszpańskim, 8 XII 2015), OsRomPol 36 (2015), nr 12, s. 7.

⁵² Por. np. L. Melotti, *Maryja, Matka żyjących. Zarys mariologii*, Niepokalanów 1993, s. 144, 161; R. Rogowski, *Niepokalane poczęcie – dar i droga Maryi*, „Salvatoris Mater” 3 (2001), nr 1, s. 41.

abyśmy chcieli patrzeć na Maryję, ikonę Bożego miłosierdzia, „z ufną miłością i kontemplować Ją w całej Jej wspaniałości”⁵³.

Boże macierzyństwo, do którego Maryja została wybrana, było zadaniem bezprecedensowym w dziejach świata i ludzkości. Tytuł „Matka Boża” wyraża najlepiej Jej misję w historii zbawienia. Franciszek uznaje go za „główny i zasadniczy tytuł Najświętszej Maryi Panny”⁵⁴. Wszystkie pozostałe tytuły i prawdy maryjne mają uzasadnienie w Jej byciu Bożą Rodzicielką, stworzeniem powołanym przez Boga do wypełnienia planu zbawienia, którego centralnym wydarzeniem było wcielenie Syna Bożego. W tej zasadniczej perspektywie należy ujmować także niepokalane poczęcie Maryi. Początkowa Jej świętość i zachowanie od grzechu pierwotnego odpowiadały Jej wzniosłej misji Matki Boga. Ojciec chciał, aby między Matką i Synem nie było żadnych barier, które przesłaniałyby ich związek. Stworzył Ją – wyjaśnia papież – niepokalaną, aby była „Świątą Matką Boga”⁵⁵, „Świątą Bożą Rodzicielką”⁵⁶. Oznacza to, że świętość nie tyle wyprzedza macierzyństwo, ile raczej w nim się zawiera. Maryja została wybrana na Bożą Rodzicielkę nie dlatego, że była już święta, ale została uświęcona w pierwszej chwili swego istnienia, ponieważ została odwiecznie wybrana, aby być Matką Boga.

Na uwagę zasługuje scena zwiastowania, która uwydatnia ścisłą łączność, odpowiedniość, jaka zachodzi pomiędzy niepokalaniem poczęciem i macierzyńską posługą powierzoną Maryi. Posłaniec Boga pozdrowił Ją najpierw słowami „pełna łaski”, obwieścił Jej, że nie ma w Niej „miejsca na grzech”⁵⁷, a następnie wyjawiał, że Bóg wybrał Ją, „aby była Matką Jego Syna”⁵⁸. Okazuje się zatem, że pełnia łaski została udzielona Maryi ze względu na Jej macierzyństwo. Bóg – konkretyzuje papież – przygotował dla swego Syna Matkę godną przyjęcia Go, dlatego zachował Ją od pierwotnej zmyzy: „Łaska Boża osłoniła Ją, aby była godna zostać Matką Chrystusa”⁵⁹. Kiedy Maryja zmieszła się na słowa anioła, ponieważ w swej pokorze czuła się przed Bogiem niczym, anioł dodał Jej otuchy: „Nie bój się Maryjo, znalazłaś bowiem łaskę u Boga. Oto poczniesz i porodzisz Syna, któremu nadasz imię Jezus. [...] Święte, które się narodzi, będzie nazwane Synem Bożym” (Łk 1,30–35)⁶⁰. W przesłaniu tym zasadniczą perspektywą, w jakiej ukazana jest Maryja, jest perspektywa Jej współpracy w tajemnicy odkupienia. Tytuł „Pełna łaski” został przyporządkowany do Jej macierzyńskiej misji w dziele zbawienia. Dobrze to wyrażają papieskie słowa z bulli *Misericordiae vultus*: „Wybrana na

⁵³ Franciszek, *Miłosierdzie synteza Ewangelii*, s. 6.

⁵⁴ Franciszek, *Maryja kocha*, s. 37.

⁵⁵ Franciszek, *U źródeł pokoju* (Anioł Pański, 1 I 2015), OsRomPol 36 (2015), nr 1, s. 21.

⁵⁶ Franciszek, *Wszyscy jesteście powołani*, s. 20.

⁵⁷ Franciszek, *Zbawienia nie można kupić*, s. 58.

⁵⁸ Franciszek, *Spojrzenie Pana*, s. 55; por. tenże, *Sekret*, s. 37.

⁵⁹ Franciszek, *Jak miłosierny Samarytanin*, s. 4.

⁶⁰ Por. Franciszek, *Spojrzenie Pana*, s. 55.

Matkę Bożego Syna, Maryja była od zawsze przygotowana przez miłość Ojca, by stała się *Arką Przymierza* między Bogiem i ludźmi⁶¹.

Macierzyńska postługa Maryi nie ograniczyła się do udziału w tajemnicy wcielenia Słowa Bożego, czyli poczęcia i zrodzenia Go. Maryja, uznając się za „służebnicę Pańską” (Łk 1,38), wyraziła zgodę na powiązanie swego losu z losem Syna, zgodziła się na służebny współdziałanie w Jego życiu i zbawczym dziele. Franciszek akcentuje nierozłączność Matki i Syna: „Maryja, uprzednio wybrana na Matkę Odkupiciela, dzieliła w swoim sercu całą Jego misję, pozostając u boku Syna aż do końca na Kalwarii”⁶². Żyła nieustannie zanurzona w tajemnicy Boga, który stał się Człowiekiem; rozwijała z Nim głęboki dialog, „rozważając każdą rzecz w swym sercu w świetle Ducha Świętego, aby zrozumieć i wypełnić w praktyce całą wolę Boga”⁶³. Jej pełna dyspozycyjność dla Chrystusa i zachowanie doskonałego dziewictwa byłyby niemożliwe bez praktykowania świętości. Otrzymana na początku świętość nie tylko wypełniła całe Jej życie, ale też znamionował ją stały wzrost. W rezultacie „tak” Maryi doskonałe na początku, stawało się coraz pełniejsze aż po godzinę krzyża⁶⁴. Świętość pozwoliła Jej być doskonałą współpracownicą swojego Syna. Była świadoma, że wszystko, co wniosła, było darmowym darem Boga⁶⁵. Nie miała nic w sobie, co nie byłoby z Chrystusa i dla Chrystusa.

Dar początkowej świętości wprowadził Maryję na drogę doskonałej miłości i dyspozycyjności nie tylko wobec Chrystusa, ale też wobec Kościoła. Na Kalwarii – przypomina papież – Jej macierzyństwo rozszerzyło się i objęło każdego z nas. „Jej dyskretne i matczyne świadectwo towarzyszy Kościołowi w drodze od jego początków. Ona, Matka Boga, jest także Matką Kościoła, a za pośrednictwem Kościoła jest Matką wszystkich ludzi i wszystkich narodów”⁶⁶. „Nigdy nie skalaną przez grzech, [...] zawsze pełna Boga, jest Matką nowej ludzkości, Matką na nowo stworzonego świata”⁶⁷. Niepokalana towarzyszy nam na drodze pojednania, wspiera nas we wszelkich trudnościach⁶⁸. Po prostu „nasza Matka jest piękna”⁶⁹.

⁶¹ Franciszek, „*Misericordiae vultus*”. *Bulla ogłaszająca Nadzwyczajny Jubileusz Miłosierdzia* (11 IV 2015), nr 24, *OsRomPol* 36 (2015), nr 5, s. 14.

⁶² Franciszek, *Wszyscy jesteście powołani*, s. 19.

⁶³ Franciszek, *Sekret*, s. 37.

⁶⁴ Por. tamże. „Matka Boża nigdy nie odstąpiła od tej miłości: całe Jej życie, cała Jej istota jest «tak» powiedzianym tej miłości, jest «tak» powiedzianym Bogu” (Franciszek, *Spojrzenie Pana*, s. 55).

⁶⁵ Por. Franciszek, *Darmo otrzymaliście, darmo dawajcie* (Spotkanie z duchowieństwem, zakonnikami, zakonnkami i seminarzystami w sanktuarium w El Quinche, 8 VII 2015), *OsRomPol* 36 (2015), nr 7–8, s. 18.

⁶⁶ Franciszek, *Wszyscy jesteście powołani*, s. 20.

⁶⁷ Franciszek, *Miłosierdzie syntezą Ewangelii*, s. 6.

⁶⁸ Por. Franciszek, *Ty jesteś Matką miłosierdzia*, s. 7.

⁶⁹ Franciszek, *Spojrzenie Pana*, s. 55.

POCIĄGAJĄCE PIĘKNO PEŁNI ŁASKI NIEPOKALANEJ

Nauka Franciszka o Niepokalanej jako ikonie prymatu łaski ma nie tylko sens ściśle historyczny i teologiczny, ale odnosi się też do chrześcijańskiej *praxis*. W historii Maryi z Bogiem każdy człowiek może odczytać swoje ludzkie powołanie. Piękno niepokalanego poczęcia jest dynamiczne, pociągające, wzbudzające upodobanie kształtem ostatecznego piękna. W tajemnicy wniebowzięcia – pisze papież w encyklice *Laudato si'* – Maryja „osiągnęła pełnię swego piękna”⁷⁰. Z perspektywy nieba Jej piękno jaśnieje pełnym blaskiem. Z perspektywy ziemi jawi się zaś jako prawda w drodze, prawda „drogi łaski”⁷¹, którą kroczyła Maryja. Pełnia łaski Niepokalanej budzi nie tylko zapał do kontemplowania i naśladowania Jej, powoduje bardziej ufne uciekanie się do Jej wstawiennictwa, ale wie dzie również do postrzegania i wychwalania Dawcy łaski, który czyni „wielkie rzeczy” Maryi i każdemu z nas. Niepokalana jest zanurzona w Bogu, Źródle Piękna, dlatego pulsuje wciąż żywym pięknem, pociągającym ku sobie⁷².

W pierwszej kolejności Niepokalana objawia darmowość zbawienia. Początkowa świętość Maryi, Jej nieskalaność, nie była Jej zasługą. Bóg Ją taką uczynił, gdyż tego zapragnął. Papież dostrzega zatem w Niepokalanej znak nieskończonej miłości Boga, Jego bezinteresowności, z jaką „wybrał” każdego człowieka przed założeniem świata, i świętości, jaką pragnie go obdarzyć: „Tak jak Maryja została pozdrowiona przez św. Elżbietę jako «błogosławiona pomiędzy niewiastami» (Łk 1,42), tak też i my od zawsze jesteśmy «błogosławieni», to znaczy umiłowani, i dlatego «wybrani przed założeniem świata, abyśmy byli święci i nieskalani» (Ef 1,4). Maryja została *zachowana*, natomiast my zostaliśmy *zbawieni* – przez chrzest i wiarę, jednakże wszyscy, zarówno Ona, jak i my – przez Chrystusa, «ku chwale majestatu Jego łaski» (w. 6), tej łaski, którą Niepokalana została napełniona całkowicie. [...] Nikt z nas nie może kupić zbawienia! Zbawienie jest darmowym darem Pana, darmowym darem Boga, który przychodzi do nas i w nas mieszka”⁷³.

Niepokalana jest żywą i trwałą pamięcią obecności Boga pośród nas. On nas nie opuszcza, może uczynić „wielkie rzeczy” również przy naszej słabości. Jego

⁷⁰ Franciszek, *Encyklika „Laudato si'” w trosce o wspólny dom* (24 V 2015), Kraków 2015, nr 241.

⁷¹ J. Kumala, *Piękno Niepokalanej*, w: *Tota pulchra es Maria*, s. 10.

⁷² Por. tamże, s. 11.

⁷³ Franciszek, *Zbawienia nie można kupić*, s. 59. „Bóg rzeczywiście obdarza swoim spojrzeniem miłości każdego mężczyznę i każdą kobietę! Po imieniu i nazwisku. Jego spojrzenie miłości spoczywa na każdym z nas. Apostoł Paweł mówi, że Bóg «wybrał nas przed założeniem świata, abyśmy byli święci i nieskalani» (Ef 1,4). Również my od zawsze zostaliśmy wybrani przez Boga, aby żyć życiem świętym, wolnym od grzechu. Jest to plan miłości, który Bóg ponawia za każdym razem, kiedy do Niego się przybliżamy, zwłaszcza w sakramentach” (tenże, *Spojrzenie Pana*, s. 55).

miłosierdzie nie zna granic i dociera do wszystkich, nikogo nie wykluczając⁷⁴. Jego zbawcze działanie uprzedza, a zatem nie jest poprzedzone jakąkolwiek zasługą z naszej strony. Kontemplując Niepokalaną – dodaje papież – „rozpoznajemy nasze najprawdziwsze przeznaczenie, nasze najgłębsze powołanie: mamy być kochani, przeobrażeni przez miłość, przemienieni przez piękno Boga”⁷⁵. Niepokalana przypomina nam, że w naszym życiu wszystko jest darem, wszystko jest miłosierdziem. W ten sposób pomaga nam „odkrywać coraz bardziej miłosierdzie Boga jako cechę wyróżniającą chrześcijanina. [...] Nie można zrozumieć Boga bez Jego miłosierdzia. Jest ono słowem-syntezą Ewangelii”⁷⁶. Dlatego nie powinniśmy się lękać, lecz pozwolić, „aby nas przygarnęło miłosierdzie Boga, który na nas czeka i wszystko przebacza”⁷⁷. Jedyne Jego czuła troska jest zdolna podbić ludzkie serca: „Tym, co zachwyca i przyciąga, tym, co nagina i zwycięża, tym, co otwiera i uwalnia z łańcuchów, nie jest siła narzędzi czy surowość prawa, ale wszechmocna słabość miłości Bożej, która jest niepowstrzymaną siłą Jego łagodności oraz nieodwołalną obietnicą Jego miłosierdzia”⁷⁸.

Prymat łaski, cudowne działanie Boga w życiu Maryi sprawiło, że pamiętała Ona o Bogu. W kantyku *Magnificat* zawarła pamięć o historii Boga z Nią i potrafiła wzbudzać ją w innych. „I tak jest – uczy papież – w przypadku każdego z nas, każdego chrześcijanina: wiara zawiera właśnie pamięć o dziejach Boga z nami, [...] który działa jako pierwszy, który stwarza i zbawia, który nas przemienia; wiara jest pamięcią o Jego słowie, które zagrzewa serce, o Jego zbawczych działaniach, przez które daje nam życie, oczyszcza nas, obejmuje nas opieką”⁷⁹.

Z pamięcią łączy się chrześcijańska radość. Maryja została wezwana do niej słowami anioła: „bądź pozdrowiona” – „raduj się”, gdyż jesteś „pełna łaski”, „Pan z Tobą”. Wyśpiewała ją następnie w *Magnificat*: „raduje się duch mój w Bogu, moim Zbawcy” (Łk 1,47). Również w naszym przypadku powodem radości jest świadomość, że jesteśmy przyjęci i umiłowani przez Boga. Jeżeli potrafimy – tak jak Maryja – zrozumieć, że wszystko jest darem Boga, to wielka radość rodzi się w naszych sercach. On jest naszą siłą. Niezależnie od tego, jak wielkie byłyby nasze ograniczenia bądź zagubienie, nie możemy być bezsilni w obliczu trudności i słabości. Od początku życia jesteśmy otoczeni Jego opiekuńczą miłością. Nasza radość ma swoją podstawę „w wierności Boga, w pewności, że On zawsze

⁷⁴ Por. Franciszek, *Misericordiae vultus*, nr 24; tenże, *Rewolucja czułości* (Homilia w sanktuarium Matki Bożej Miłosierdzia w El Cobre, 22 IX 2015), OsRomPol 36 (2015), nr 10, s. 25.

⁷⁵ Franciszek, *Spojrzenie Pana*, s. 55.

⁷⁶ Franciszek, *Miłosierdzie syntezą Ewangelii*, s. 6.

⁷⁷ Tamże.

⁷⁸ Franciszek, *Z proroczą odwagą* (Przemówienie do meksykańskich biskupów podczas spotkania w katedrze w stolicy Meksyku, 13 II 2016), OsRomPol 37 (2016), nr 3–4, s. 22.

⁷⁹ Franciszek, *Pamięć o Bogu* (Homilia dla katechetów, 29 IX 2013), OsRomPol 34 (2013), nr 11, s. 43.

dotrzymuje swoich obietnic⁸⁰. „Uczeń Chrystusa – głosi Franciszek za Benedyktem XVI – wie, że bez Niego nie ma światła, nie ma nadziei, nie ma miłości, nie ma przyszłości⁸¹. Żyjmy zatem – apeluje – „radością spotkania z łaską, która wszystko przemienia⁸²”.

Pamięć i radość wyzwalają dziękczynienie i wielbienie Boga. Trzeba umieć dziękować Mu i wielbić Go za wszystko, co dla nas czyni. Pierwsze słowa, jakie Niepokalana wypowiedziała po zwiastowaniu, brzmią: „Wielbi dusza moja Pana” (Łk 1,46). Są one wyrazem „uwielbienia oraz dziękczynienia Bogu nie tylko za to, czego w Niej dokonał, ale za Jego działanie w całej historii zbawienia⁸³. Maryja czuła się „przyjęta” przez miłość Boga⁸⁴; rozumiała, że wszystko jest Jego darem. Nie zawsze jednak tak jest – zauważa papież – w naszej relacji z Bogiem. Często wszystko przyjmujemy za oczywiste. Łatwo zwracamy się do Boga, aby o coś prosić, lecz zwracanie się, by Mu dziękować, przychodzi nam z trudem. Dlatego należy wpatrywać się w Niepokalaną i jednocześnie prosić Ją, by pomagała nam „dać się zadziwić Bogu bez oporu, [...] wielbić Go i dziękować Mu, bo On jest naszą siłą⁸⁵”.

Doskonała świętość Maryi nie była jednak wyłącznym dziełem Boga, ale też dobrowolną i osobistą Jej odpowiedzią na dar „pełni łaski”. Maryja – podkreśla Franciszek – „była podatna, ale nie bierna⁸⁶, to znaczy, że przyjęła łaskę i zdała się na nią z wiarą, mówiąc archaniołowi: „niech mi się stanie według twego słowa” (Łk 1,38). Jej postawa ukazuje nam, „że *być* uprzedza *działanie*, i że trzeba *pozwolić* Bogu działać, abyśmy *byli* naprawdę tacy, jakimi On nas chce. To On czyni w nas niezwykle rzeczy⁸⁷. Im doskonalszy dar, tym większe powinno być nasze otwarcie się na niego i jego interioryzacja. „Nie lękajmy się – zachęca wielokrotnie papież – pozwólmy, aby nas przygarnęło miłosierdzie Boga, który na nas czeka i wszystko przebacza⁸⁸. „Niech Maryja Panna pomoże nam przyjąć tę łaskę [...] z otwartym sercem, nie otrzymywać jej na próżno!⁸⁹. „Gdy odczuwamy ciężar naszych słabości, naszych grzechów, spoglądamy na Maryję, która mówi naszemu

⁸⁰ Franciszek, *Bóg zawsze dotrzymuje*, s. 56.

⁸¹ Franciszek, *W domu Maryi* (Homilia w sanktuarium maryjnym w Aparecidzie, 24 VII 2013), *OsRomPol* 34 (2013), nr 10, s. 14–15.

⁸² Franciszek, *Jak miłosierny Samarytanin*, s. 5.

⁸³ Franciszek, *Ile razy mówimy „dziękuję” w rodzinie?* (Homilia na placu św. Piotra, 13 X 2013), *OsRomPol* 34 (2013), nr 12, s. 8.

⁸⁴ Por. Franciszek, *Rezerwar miłosierdzia*, s. 24.

⁸⁵ Franciszek, *Ile razy mówimy*, s. 9.

⁸⁶ Franciszek, *Zbawienia nie można kupić*, s. 58.

⁸⁷ Tamże.

⁸⁸ Franciszek, *Miłosierdzie syntezą Ewangelii*, s. 6.

⁸⁹ Franciszek, *W wierze w Jezusa Piotr i Paweł stali się braćmi* (Aniół Pański, 29 VI 2014), *OsRomPol* 35 (2014), nr 7, s. 56.

sercu: «Wstań, idź do mojego Syna Jezusa, On cię przyjmie, okaże miłosierdzie i da nową siłę, by iść dalej»⁷⁹⁰.

Więcej, należy nie tylko „przyjąć w pełni Boga i Jego miłosierną łaskę w swoim życiu”⁷⁹¹, ale stawać się także narzędziem miłosierdzia na autentycznej drodze ewangelicznej. Jesteśmy powołani, by na wzór Maryi nieść Chrystusa bliźnim i być świadkami Jego miłosierdzia. „Tak jak darmo otrzymaliśmy – wyjaśnia Franciszek – tak też jesteśmy wezwani, aby darmo dawać (por. Mt 10,8); na wzór Maryi, która zaraz po zwiastowaniu anioła poszła dzielić się darem płodności z krewną Elżbietą. Jeśli bowiem wszystko zostało nam dane, to wszystko powinno być oddane innym. W jaki sposób? Pozwalając, aby Duch Święty uczynił nas darem dla innych. Duch Święty jest darem dla nas, a my mocą Ducha Świętego mamy być darem dla innych i pozwolić, by Duch Święty uczynił nas narzędziami [...] pojednania, narzędziami przebaczenia. Jeśli nasze życie daje się przemienić przez łaskę Pana, bo łaska Pana nas przemienia, to nie możemy zachować dla siebie światła, które płynie z jego oblicza, lecz pozwolimy, by szło dalej i oświecało innych. Uczmy się od Maryi, która nieustannie kierowała spojrzenie ku Synowi, a Jej oblicze stało się «obliczem, które najbardziej podobne jest do Chrystusa»⁷⁹².

Chrześcijańska wolność przejawia się w przyjęciu z miłością woli Bożej. Od Niepokalanej uczymy się, że prawdziwa wolność jest czymś więcej niż tylko wyzwoleniem z grzechu. „Jest to wolność, która pozwala w nowy, duchowy sposób patrzeć na ziemskie sprawy, wolność miłowania Boga oraz braci i siostr czystym sercem”⁷⁹³. Maryja, doświadczając miłości od Boga, wzrastała w miłości, uczyła się pełnej miłości. *Fiat* zwiastowania, ponawiane wielokrotnie na drodze pielgrzymki wiary, było wyrazem Jej zaangażowania miłości. Innymi słowy, wolna od grzechu, stała się wolna od siebie samej, nie skupiła się na sobie, ale myślała o tych, którzy w danym momencie byli potrzebujący – tak było podczas nawiedzenia Elżbiety i na weselu w Kanie Galilejskiej. Maryja była wolna w wolności Boga, która urzeczywistnia się w miłości⁷⁹⁴. W praktyce – naucza papież z Argentyny

⁷⁹⁰ Franciszek, *Jak na nas patrzy Maryja?* (Przesłanie wideo do uczestników nocnego czuwania w rzymskim sanktuarium Divino Amore, 12 X 2013), *OsRomPol* 34 (2013), nr 12, s. 6.

⁷⁹¹ Franciszek, *Miłosierdzie syntezą Ewangelii*, s. 6.

⁷⁹² Franciszek, *Zbawienia nie można kupić*, s. 59. „Przybyliśmy wszyscy razem, aby spotkać spojrzenie Maryi, ponieważ w nim jest jakby odbłask spojrzenia Ojca, który uczynił Ją Matką Boga, i spojrzenia Syna z krzyża, który uczynił Ją naszą Matką. [...] Matko, obdarz nas swoim spojrzeniem! Twoje spojrzenie prowadzi nas do Boga, Twoje spojrzenie jest darem dobrego Ojca, który czeka na każdym zakręcenie naszej drogi, jest darem Jezusa Chrystusa na krzyżu, który bierze na siebie nasze cierpienia, nasze trudy, nasz grzech. I abyśmy mogli spotkać tego Ojca, pełnego miłości, dzisiaj mówmy do Niej: Matko, obdarz nas swoim spojrzeniem!” (tenże, *Przybyliśmy*, s. 24).

⁷⁹³ Franciszek, *Patrzmy na Maryję jako na Matkę naszej nadziei* (Homilia w Tedzonie, 15 VIII 2014), *OsRomPol* 35 (2014), nr 8–9, s. 9.

⁷⁹⁴ Por. Franciszek, *Wobec godności osoby wszystko inne jest drugorzędne* (Homilia w Campobasso, 5 VII 2014), *OsRomPol* 35 (2014), nr 7, s. 37.

– pomaga nam Ona patrzeć na siebie wzajemnie po bratersku, rozbudza w nas ducha solidarności⁹⁵, zachęca „do «wyjścia z domu», do otwierania oczu i serc na innych”⁹⁶. Za każdym razem, kiedy spoglądamy na Nią, „znów zaczynamy wierzyć w rewolucyjną moc czułości i miłości”⁹⁷. Niepokalana zachęca nas do bycia „Kościołem, który służy, który wychodzi z domu, który wychodzi ze swoich świątyń, ze swoich zakrystii, aby towarzyszyć życiu, podtrzymywać nadzieję, być znakiem jedności narodu szlachetnego i pełnego godności. Jak Maryja, Matka miłosierdzia, chcemy być Kościołem, który wychodzi z domu, aby przerzucać mosty, obalać mury, siał pojednanie”⁹⁸.

Dostrzegamy w Niepokalanej też Matkę naszej nadziei. Franciszek definiuje nadzieję jako cnotę tych, „którzy w doświadczeniu konfliktu, w codziennej walce między życiem i śmiercią, między dobrem i złem wierzą w zmartwychwstanie Chrystusa, w zwycięstwo Miłości”⁹⁹. Nadzieja nigdy nie zawodzi, dlatego że Bóg nie zawodzi. Wzorem takiej postawy duchowej, tego sposobu bycia i kroczenia przez życie jest Pełna łaski. W Niej wszystkie Boże obietnice okazały się prawdziwe. Jej siłą była łaska, dar Boga, który pomagał Jej „iść naprzód, patrząc w niebo”¹⁰⁰. Spoglądając na Niepokalaną, dostrzegamy zwycięstwo Bożej miłości nad grzechem i jego konsekwencjami. „Rozpala się w nas nadzieja na lepsze życie, wolne od niewoli, urazów i lęków”¹⁰¹. „Jej *Magnificat* jest pieśnią wędrującego ludu Bożego, wszystkich mężczyzn i kobiet, którzy pokładają nadzieję w Bogu, w mocy Jego miłosierdzia”¹⁰². Jesteśmy przyjęci i umiłowani przez Niego. On jest naszą nadzieją, okazuje zawsze wielkość swego miłosierdzia, daje siłę, byśmy mogli podążać naprzód.

Kantyk Maryi – zauważa papież – pozwala również „odgadnąć pełny sens Jej historii: jeśli miłosierdzie Pana jest motorem historii, to nie mogła «zaznać skażenia w grobie Dziewica, która wydała na świat Dawcę wszelkiego życia» (*Prefacja*). To wszystko dotyczy nie tylko Maryi. «Wielkie rzeczy», jakie uczynił w Niej Wszechmogący, dogłębnie wiążą się z nami, mówią nam o naszej podróży przez życie, przypominają nam o czekającym nas celu: o domu Ojca. Nasze życie,

⁹⁵ Por. Franciszek, *Przybyliśmy*, s. 24.

⁹⁶ Franciszek, *Rewolucja czułości*, s. 25.

⁹⁷ Franciszek, *Adhortacja apostołska „Evangelii gaudium”*, nr 288. „Niech Ona, która jest Matką, nauczy nas przyjmowania z czułością i bez lęku wykluczonych: niełękania się czułości i współczucia; niech nas uzbroi w cierpliwość, by towarzyszyć w drodze, nie szukając rezultatów w postaci światowych sukcesów: niech nam ukaże Jezusa i sprawi, byśmy Go naśladowali” (tenże, *Drogą Kościoła jest miłosierdzie i integracja* [Homilia dla nowych kardynałów, 15 II 2015], OsRomPol 36 [2015], nr 2, s. 36).

⁹⁸ Franciszek, *Rewolucja czułości*, s. 25.

⁹⁹ Franciszek, „*Magnificat*”, s. 45.

¹⁰⁰ Tamże.

¹⁰¹ Franciszek, *Ty jesteś Matką miłosierdzia*, s. 7.

¹⁰² Franciszek, *Jakże piękny będzie dzień, w którym z mieczy powstaną lemiesz* (Anioł Pański, 1 XII 2013), OsRomPol 35 (2014), nr 1, s. 54.

widziane w świetle Maryi Wniebowziętej, nie jest tułaniem się bez celu, ale jest pielgrzymką, która pomimo swych niepewności i cierpień, jakie się z tym wiążą, ma pewny cel: dom naszego Ojca, który z miłością na nas czeka, i także nasza Matka Maryja jest w niebie i czeka na nas z miłością¹⁰³. Wniebowzięta jest naszą siostrą, pierwszą z odkupionych, która zasiadła na tronie chwały. Jawi się więc – powtarza Franciszek za *Vaticanum II* – jako obraz i początek Kościoła mającego osiągnąć pełnię w przyszłym wieku¹⁰⁴, i przyświeca nam jako znak niezachwianej nadziei i pociechy¹⁰⁵. Tak jak Ona, zbawiona aż do ostatecznej doskonałości, jesteśmy „wezвани, by w pełni uczestniczyć w zwycięstwie Pana nad grzechem i śmiercią oraz królować wraz z Nim w Jego odwiecznym królestwie”¹⁰⁶. Będziemy mieć udział w chwale Niepokalanej, gdyż dzięki Bogu wierzymy w ofiarę Chrystusa na Kalwarii, a przez sakrament chrztu włączeni jesteśmy w Jego tajemnicę zbawienia¹⁰⁷.

ZAKOŃCZENIE

W historii zbawienia łatwo dostrzec wyjątkową pozycję Maryi, którą ujawnił anioł w scenie zwiastowania poprzez określenie „pełna łaski”. Z miłości Boga Maryja stała się „nowym stworzeniem”, pierwszą w pełni odkupioną. Jej piękno pochodzi „z łaski”, „z Bożego daru”, z którym Ona doskonale współpracowała w wierze. Jest ono urocze i pociągające. Uświadamia, że również w naszym życiu wszystko jest darem miłości Boga, gdyż działa On jako pierwszy, przemienia nas swoją łaską. W tym sensie Niepokalana jest ikoną prymatu łaski. Mówienie o Niej uwydatnia darmowość zbawczego działania Trójjedynego Boga. Z drugiej z kolei strony stanowi Ona wzór stworzenia przyjmującego wezwanie do wspólnoty życia z Bogiem.

Nauczanie Franciszka o Niepokalanej jako obrazie pierwszeństwa łaski jest zgodne z formułą dogmatyczną bulli *Ineffabilis Deus* Piusa IX¹⁰⁸ oraz nauką Soboru Watykańskiego II¹⁰⁹. Ubogacone jest jednocześnie przemyśleniami posoborowych

¹⁰³ Franciszek, *Wielka wiara Maryi* (Anioł Pański, 15 VIII 2015), OsRomPol 36 (2015), nr 9, s. 56.

¹⁰⁴ Por. KK 59; Franciszek, „*Magnificat*”, s. 44.

¹⁰⁵ Por. KK 68; Franciszek, „*Magnificat*”, s. 44.

¹⁰⁶ Franciszek, *Patrzymy na Maryję*, s. 8.

¹⁰⁷ Por. Franciszek, *Wielka wiara*, s. 56.

¹⁰⁸ Pius IX, *Ineffabilis Deus* (8 XII 1854), w: *Niepokalana Matka Chrystusa. Materiały z sympozjum mariologicznego. Lublin, 23–24 kwietnia 2004 roku*, red. K. Kowalik, K. Pek, Częstochowa–Lublin 2004, s. 267–269.

¹⁰⁹ Por. np. KK 53, 56; T. Siudy, „*Na mocy przewidzianych zasług Jezusa Chrystusa*”, s. 87–88.

papieży: Pawła VI¹¹⁰, Jana Pawła II¹¹¹ i Benedykta XVI¹¹², a także współczesnych teologów¹¹³, choć rzadko przywołuje ich wprost. Niektóre wątki papież Bergoglio rozwija i pogłębia (np. pamięć Maryi o Bogu, który zawsze działa jako pierwszy; doskonałą współpracę Maryi z „pełnią łaski”, *via pulchritudinis* w mariologii). Najwięcej jednak uwagi poświęca zachęcić, abyśmy, doświadczając miłosierdzia łaski Bożej, stawali się narzędziami miłosierdzia Boga, za przykładem Niepokalanej nieśli Chrystusa innym i byli świadkami Jego miłości.

BIBLIOGRAFIA

- Benedykt XVI, *Bierzmy przykład z Maryi Niepokalanej* (Anioł Pański, 8 XII 2012), OsRomPol 34 (2013), nr 1, s. 50–51.
- Benedykt XVI, *Niepokalana Matka pielgrzymującego Kościoła* (Homilia na uroczystość Niepokalanego Poczęcia Maryi, 8 XII 2005), OsRomPol 27 (2006), nr 2, s. 42–44.
- Benedykt XVI, *Pełna łaski od pierwszej chwili swego istnienia* (Anioł Pański, 8 XII 2006), OsRomPol 28 (2007), nr 2, s. 34.
- Franciszek, *Adhortacja apostolska „Evangelii gaudium” o głoszeniu Ewangelii w dzisiejszym świecie* (24 XI 2013), Kraków 2014².
- Franciszek, *Bóg zawsze dotrzymuje swoich obietnic* (Anioł Pański, 15 XII 2013), OsRomPol 35 (2014), nr 1, s. 56.
- Franciszek, *Darmo otrzymaliście, darmo dawajcie* (Spotkanie z duchowieństwem, zakonnikami, zakonnkami i seminarzystami w sanktuarium w El Quinche, 8 VII 2015), OsRomPol 36 (2015), nr 7–8, s. 17–22.
- Franciszek, *Dom i matka wszystkich* (Orędzie na Światowy Dzień Misyjny, 8 VI 2014), OsRomPol 35 (2014), nr 7, s. 4–5.
- Franciszek, *Doświadczajcie konkretnej i troskliwej czułości Matki wszystkich* (Homilia w Częstochowie z okazji 1050. rocznicy chrztu Polski, 28 VII 2016), OsRomPol 37 (2016), nr 7–8, s. 13–14.
- Franciszek, *Drogą Kościoła jest miłosierdzie i integracja* (Homilia dla nowych kardynałów, 15 II 2015), OsRomPol 36 (2015), nr 2, s. 34–36.

¹¹⁰ Por. np. Paweł VI, *Adhortacja apostolska „Marialis cultus” o rozwoju należycie pojętego kultu maryjnego* (2 II 1974), nr 25–26, 57, w: *Matka Odkupiciela Matką Kościoła. Dokumenty*, Warszawa 1990, s. 258–261, 277–279.

¹¹¹ Por. np. Jan Paweł II, *Encyklika „Redemptoris Mater” o Błogosławionej Maryi Dziewicy w życiu pielgrzymującego Kościoła* (25 III 1987), Watykan 1987, nr 7–11.

¹¹² Por. np. Benedykt XVI, *Niepokalana Matka pielgrzymującego Kościoła* (Homilia na uroczystość Niepokalanego Poczęcia Maryi, 8 XII 2005), OsRomPol 27 (2006), nr 2, s. 42–44; tenże, *Pełna łaski od pierwszej chwili swego istnienia* (Anioł Pański, 8 XII 2006), OsRomPol 28 (2007), nr 2, s. 34; tenże, *Bierzmy przykład z Maryi Niepokalanej* (Anioł Pański, 8 XII 2012), OsRomPol 34 (2013), nr 1, s. 50–51.

¹¹³ Por. np. T. Siudy, *Pierwsza wśród odkupionych*, „Communio” 3 (1983), nr 5, s. 30–40; A.M. Sierra, *Znaczenie Niepokalanej dla naszych czasów*, „Communio” 20 (2000), nr 6, s. 21–38; J. Królikowski, *„Łaska czyni pięknym”*, s. 101–126.

- Franciszek, *Encyklika „Laudato si’” w trosce o wspólny dom* (24 V 2015), Kraków 2015.
- Franciszek, *Ile razy mówimy „dziękuję” w rodzinie?* (Homilia na placu św. Piotra, 13 X 2013), *OsRomPol* 34 (2013), nr 12, s. 7–9.
- Franciszek, *Jak miłosierny Samarytanin* (Homilia na rozpoczęcie Nadzwyczajnego Jubileuszu Miłosierdzia, 8 XII 2015), *OsRomPol* 36 (2015), nr 12, s. 4–5.
- Franciszek, *Jak na nas patrzy Maryja?* (Przesłanie wideo do uczestników nocnego czuwania w rzymskim sanktuarium *Divino Amore*, 12 X 2013), *OsRomPol* 34 (2013), nr 12, s. 6.
- Franciszek, *Jakże piękny będzie dzień, w którym z mieczy powstaną lemieszce* (Anioł Pański, 1 XII 2013), *OsRomPol* 35 (2014), nr 1, s. 54–55.
- Franciszek, *Kościół, który zaskakuje i wprowadza zamieszanie* (Anioł Pański, 8 VI 2014), *OsRomPol* 35 (2014), nr 7, s. 53.
- Franciszek, *„Magnificat” kantykiem nadziei pokornych* (Homilia na uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, 15 VIII 2013), *OsRomPol* 34 (2013), nr 10, s. 44–45.
- Franciszek, *Maryja doskonałym dziełem Trójcy Świętej* (Anioł Pański, 15 VI 2014), *OsRomPol* 35 (2014), nr 7, s. 54–55.
- Franciszek, *Maryja kocha dobrych i złych* (Homilia na uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki, 1 I 2013), *OsRomPol* 35 (2014), nr 2, s. 36–37.
- Franciszek, *Matce miłosierdzia zawierzamy ludy Ameryki* (Homilia w liturgiczne wspomnienie Najświętszej Maryi Panny z Guadalupe, 12 XII 2015), *OsRomPol* 37 (2016), nr 1, s. 29–30.
- Franciszek, *Miłosierdzie syntezą Ewangelii* (Anioł Pański, 8 XII 2015), *OsRomPol* 36 (2015), nr 12, s. 6.
- Franciszek, *„Misericordiae Vultus”. Bulla ogłaszająca Nadzwyczajny Jubileusz Miłosierdzia* (11 IV 2015), *OsRomPol* 36 (2015), nr 5, s. 4–5.
- Franciszek, *Nie można być chrześcijanami na pewien czas* (Audiencja generalna, 15 V 2013), *OsRomPol* 34 (2013), nr 7, s. 46–47.
- Franciszek, *Pamięć o Bogu* (Homilia dla katechetów, 29 IX 2013), *OsRomPol* 34 (2013), nr 11, s. 43–44.
- Franciszek, *Patrzymy na Maryję jako na Matkę naszej nadziei* (Homilia w Tedzonie, 15 VIII 2014), *OsRomPol* 35 (2014), nr 8–9, s. 8–9.
- Franciszek, *Przybyliśmy, aby spotkać spojrzenie Maryi* (Homilia przed sanktuarium Matki Bożej w Bonarii, 22 IX 2013), *OsRomPol* 34 (2013), nr 11, s. 23–24.
- Franciszek, *Rewolucja czułości* (Homilia w sanktuarium Matki Bożej Miłosierdzia w El Cobre, 22 IX 2015), *OsRomPol* 36 (2015), nr 10, s. 24–25.
- Franciszek, *Rezerwuar miłosierdzia* (Nauka rekolekcyjna w bazylice Matki Bożej Większej, 2 VI 2016), *OsRomPol* 37 (2016), nr 6, s. 22–26.
- Franciszek, *Sekret żydowskiej dziewczyny* (Audiencja generalna, 23 X 2013), *OsRomPol* 34 (2013), nr 12, s. 37–38.
- Franciszek, *Spojrzenie Pana spoczęło na dziewczynie z Nazaretu* (Anioł Pański, 8 XII 2013), *OsRomPol* 35 (2014), nr 1, s. 55–56.
- Franciszek, *Spotkanie Jezusa z Jego ludem* (Homilia na święto Ofiarowania Pańskiego, 2 II 2014), *OsRomPol* 35 (2014), nr 2, s. 26–27.

- Franciszek, *Ty jesteś Matką miłosierdzia* (Modlitwa na Placu Hiszpańskim, 8 XII 2015), OsRomPol 36 (2015), nr 12, s. 7.
- Franciszek, *U źródeł pokoju* (Anioł Pański, 1 I 2015), OsRomPol 36 (2015), nr 1, s. 20–21.
- Franciszek, *W domu Maryi* (Homilia w sanktuarium maryjnym w Aparecidzie, 24 VII 2013), OsRomPol 34 (2013), nr 10, s. 13–15.
- Franciszek, *Wiara Maryi rozwiązuje „węzeł” grzechu* (Katecheza podczas spotkania modlitewnego na placu św. Piotra, 12 X 2013), OsRomPol 34 (2013), nr 12, s. 4–5.
- Franciszek, *Wielka wiara Maryi* (Anioł Pański, 15 VIII 2015), OsRomPol 36 (2015), nr 9, s. 56–57.
- Franciszek, *Wobec godności osoby wszystko inne jest drugorzędne* (Homilia w Campobasso, 5 VII 2014), OsRomPol 35 (2014), nr 7, s. 36–37.
- Franciszek, *Wszyscy jesteśmy powołani, by zwalczać współczesne formy niewolnictwa* (Homilia na uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki, 1 I 2015), OsRomPol 36 (2015), nr 1, s. 18–20.
- Franciszek, *Z Maryją paragwajskie kobiety odbudowywały życie, wiarę i godność swego narodu* (Homilia w sanktuarium maryjnym w Caacupé, 11 VI 2015), OsRomPol 36 (2015), nr 9, s. 29–30.
- Franciszek, *Z proroczą odwagą* (Przemówienie do meksykańskich biskupów podczas spotkania w katedrze w stolicy Meksyku, 13 II 2016), OsRomPol 37 (2016), nr 3–4, s. 21–27.
- Franciszek, *Zbawienia nie można kupić* (Anioł Pański, 8 XII 2014), OsRomPol 36 (2015), nr 1, s. 58–59.
- Haręzga S., *Nowotestamentowe podstawy dogmatu niepokalanego poczęcia Maryi*, w: *Tota pulchra es Maria. Materiały z ogólnopolskiego sympozjum mariologicznego z okazji 150. rocznicy ogłoszenia dogmatu o niepokalanym poczęciu Matki Bożej. Licheń, 17–20 maja 2014 r.*, red. J. Kumala, Licheń 2004, s. 29–41.
- Jan Paweł II, *Encyklika „Redemptoris Mater” o Błogosławionej Maryi Dziewicy w życiu pielgrzymującego Kościoła* (25 III 1987), Watykan 1987.
- Królikowski J., *„Łaska czyni pięknym”. Niepokalane poczęcie jako najwyższe wyrażenie nowego stworzenia*, w: *Święty wyjątek: niepokalane poczęcie Maryi. II Bocheńskie sympozjum mariologiczne – 25 września 2004 r.*, red. J. Królikowski, Kraków 2004, s. 101–126.
- Mastalska D., *Niepokalane poczęcie a cierpienie Maryi*, w: *Tota pulchra es Maria. Materiały z ogólnopolskiego sympozjum mariologicznego z okazji 150. rocznicy ogłoszenia dogmatu o niepokalanym poczęciu Matki Bożej. Licheń, 17–20 maja 2014 r.*, red. J. Kumala, Licheń 2004, s. 309–336.
- Melotti L., *Maryja, Matka żyjących. Zarys mariologii*, Niepokalanów 1993.
- Paweł VI, *Adhortacja apostołska „Marialis cultus” o rozwoju należycie pojętego kultu maryjnego* (2 II 1974), w: *Matka Odkupiciela Matką Kościoła. Dokumenty*, Warszawa 1990, s. 243–279.

- Pius IX, *Ineffabilis Deus* (8 XII 1854), w: *Niepokalana Matka Chrystusa. Materiały z sympozjum mariologicznego. Lublin, 23–24 kwietnia 2004 roku*, red. K. Kowalik, K. Pek, Częstochowa–Lublin 2004, s. 239–271.
- Rogowski R., *Niepokalane poczęcie – dar i droga Maryi*, „Salvatoris Mater” 3 (2001), nr 1, s. 38–51.
- Sierra A.M., *Znaczenie Niekokalanej dla naszych czasów*, „Communio” 20 (2000), nr 6, s. 21–38.
- Siudy T., „*Na mocy przewidzianych zasług Jezusa Chrystusa*”. *Soteriologiczny wymiar przywileju niepokalanego poczęcia Maryi*, w: *Święty wyjątek: niepokalane poczęcie Maryi. II Bocheńskie sympozjum mariologiczne – 25 września 2004 r.*, red. J. Królikowski, Kraków 2004, s. 82–100.
- Siudy T., *Pierwsza wśród odkupionych*, „Communio” 3 (1983), nr 5, s. 30–40.

THE IMMACULATE – AN ICON OF GRACE PRIMACY AS APPROACHED BY POPE FRANCIS

Summary

Mary became a new creation, the first one to be redeemed, from God’s love. Her beauty comes “from grace”, “from God’s gift”. It bears the nature of a sign. It refers not only to Her, but also casts light on a wider historical-salvific message: it is an icon of grace primacy in Christian life, that is to mean that God always acts first, changing us with his grace. This thought is prominent in Pope Francis’s teaching. The present article attempts to reveal this in a twofold way. First one points to the essence of the grace of original holiness (the fullness of grace) and brings to light the whole truth about Mary and her service and beauty. The other one concentrates on the Immaculate’s appealing beauty. Speaking about Her means speaking about Triune God and His free-given salvific activity, as well as cooperation of man who accepts an invitation to the communion of life with God.

Keywords: the Immaculate, God’s grace primacy, pope Francis, Mariology

Słowa kluczowe: Niekokalana, prymat łaski Bożej, papież Franciszek, mariologia